

Suburban Orthodox
Congregation Toras Chaim

PARSHIA PERSPECTIVES

Vaera Plagues and Possibilities

Wednesday, December 29th @ 8:00 PM

Given by Rabbi Shmuel Silber

1. שמות פרק ו

ב וידבר אלהים אל-משה ויאמר אליו אני יהוה: ג וארא אל-אברהם אל-יצחק ואל-יעקב באל שדי ושמי יהוה לא נודעתי להם: ד וגם הקמתי את-בריתי אתם לתת להם את-ארץ כנען את ארץ מגריהם אשר-גרו בה: ה וגם | אני שמעתי את-נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבדים אתם ואזכר את-בריתי:

2. God spoke to Moses, and He said to him, "I am the Lord. 3. I appeared to Abraham, to Isaac, and to Jacob with [the name] Almighty God, but [with] My name YHWH, I did not become known to them. 4. And also, I established My covenant with them to give them the land of Canaan, the land of their sojournings in which they sojourned. 5. And also, I heard the moans of the children of Israel, whom the Egyptians are holding in bondage, and I remembered My covenant.

2. רש"י שמות פרק ו פסוק 3

(3) וידבר אלהים אל משה - דבר אחר משפט על שהקשה לדבר ולומר (לעיל ה כ3) למה הרעותה לעם הזה:

3. שמות פרק ה פסוקים כ-כא

כ ויפגעו את-משה ואת-אהרן נצבים לקראתם בצאתם מאת פרעה: כא ויאמרו אלהים ירא יהוה עליכם וישפט אשר הבאשתם את-ריחנו בעיני פרעה ובעיני עבדיו לתת-חרב בידם להרגנו:

Verse 20: They met Moshe and Aharon who were waiting to meet them as they were leaving Pharaoh. Verse 21: They said to them [Moshe and Aharon], "Let Ad-noy look at you and judge. You have made our aroma abhorrent in the eyes of Pharaoh and in the eyes of his servants, putting a sword in their hands to kill us."

4. שמות פרק ה פסוקים כב-כג

כב וישב משה אל-יהוה ויאמר אדני למה הרעתה לעם הזה למה זה שלחתני: כג ומאז באתי אל-פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה והצל לא-הצלת את-עמך:

Verse 22: Moshe returned to Ad-noy and said, "My Master. Why have You brought harm to this people? Why did You send me? Verse 23: Ever since I came to Pharaoh to speak in Your Name, he has done harm to this people; and You have not rescued Your people."

5. רש"י שמות פרק ו פסוק ט

א. ... ורבותינו דרשוהו לענין של מעלה, שאמר משה (לעיל ה כ3) למה הרעותה, אמר לו הקב"ה חבל על דאזדין ולא משתכחין. יש לי להסתחון על מיתת האבות, הרבה פעמים נגליתי אליהם באל שדי ולא אמרו לי מה שמך, ואתה אמרת (לעיל ג יג) מה שמו מה אומר אליהם:

3. וגם הקמתי וגו' - וכשצקש אברהם לקבור את שרה לא מלא קבר עד שקנה צדמים מרובים, וכן ציחק ערערו עליו על הבחירות אשר חפר, וכן ציעק (צראשית לג יט) ויקן את חלקת השדה, לנטות הכלו, ולא הרכרו אחר מדותי, ואתה אמרת (ה כ3) למה הרעותה.

6. ספורנו שמות פרק ה פסוק כב

(כב) למה זה שלחתי. אם היו ראויים לזה הפורענות, למה גלגלת אותו על ידי:

7. כלי יקר שמות פרק ו פסוק א

ואמר משה אולי אני הייתי סיבה לזה לפי ששלחת אליו איש כבד פה ולשון כמוני, על כן חרה אפו של פרעה ביותר כי אמר ראה היהודים משחקים בי ואם כן למה זה שלחתי. ואולי הבין זה מדברי פרעה שאמר למה משה ואהרן תפריעו את העם כי הוה ליה לומר משה ואהרן למה תפריעו, אלא כך אמר אילו היה עושה שליחות זה להפריע את העם ממעשיו איזה אדם הגון ודברן אחר החרשתי, אבל למה משה ואהרן שאינן ראויין לשליחות זה, והם יפריעו העם ממעשיהם דבר זה חרה לו ביותר שיעשה לו זה שליח נקלה מאילו היה עושה זה לו הראוי לשליחות.

8. רמב"ם הלכות עבודת כוכבים פרק א הלכה ג

א כיון שנגמל איתן זה התחיל לשוטט בדעתו והוא קטן והתחיל לחשוב ביום ובלילה והיה תמיה היאך אפשר שיהיה הגלגל הזה נוהג תמיד ולא יהיה לו מנהיג ומי יסבב אותו, כי אי אפשר שיסבב את עצמו, ולא היה לו מלמד ולא מודיע דבר אלא מושקע באור כשדים בין עובדי כוכבים ... והוא עובד עמהם ולבו משוטט ומבין עד שהשיג דרך האמת והבין קו הצדק מתבוננתו הנכונה, וידע שיש שם אלוה אחד והוא מנהיג הגלגל והוא ברא הכל ואין בכל הנמצא אלוה חוץ ממנו ... ובן ארבעים שנה הכיר אברהם את בוראו ... והתחיל לעמוד ולקרוא בקול גדול לכל העולם ולהודיעם שיש שם אלוה אחד לכל העולם ולו ראוי לעבוד, והיה מהלך וקורא ומקבץ העם מעיר לעיר ומממלכה לממלכה עד שהגיע לארץ כנען ... עד שנתקבצו אליו אלפים ורבבות והם אנשי בית אברהם ושתל בלבם העיקר הגדול הזה וחבר בו ספרים והודיעו ליצחק בנו, וישב יצחק מלמד ומזהיר, ויצחק הודיע ליעקב ומינהו ללמד וישב מלמד ומחזיק כל הנלוים אליו, ויעקב אבינו למד בניו כולם והבדיל לוי ומינהו ראש והושיבו בישיבה ללמד דרך השם ולשמור מצות אברהם

9. תורת המקרא: הרב שלמה גורן זצ"ל (דף 95)

(מדברי הרמב"ם אנו למדים, שדרך האמונה של אברהם יצחק ויעקב היתה לגלות את בורא העולם ומנהיגו, בתוכו, כלומר בתוך הטבע עצמו) וזהו פירוש הכתוב (שמות

10. שמות פרק ג

א ומשה היה רעה את צאן יתרו חתנו כהן מדין וינהג את הצאן אחר המדבר ויבא אל ה' האלהים חרבה: ב וירא מלאך יהוה אליו בלפת אש מתוך הסנה וירא והנה הסנה בער באש והסנה איננו אכל: ג ויאמר משה אסרה נא ואראה את המראה הגדל הזה מדוע לא יבער הסנה: ד וירא יהוה כי סר לראות ויקרא אליו אלהים מתוך הסנה ויאמר משה ויאמר הנני:

1. Moses was pasturing the flocks of Jethro, his father in law, the chief of Midian, and he led the flocks after the free pastureland, and he came to the mountain of God, to Horeb. 2. An angel of the Lord appeared to him in a flame of fire from within the thorn bush, and behold, the thorn bush was burning with fire, but the thorn bush was not being consumed. 3. So Moses said, "Let me turn now and see this great spectacle why does the thorn bush not burn up?" 4. The Lord saw that he had turned to see, and God called to him from within the thorn bush, and He said, "Moses, Moses!" And he said, "Here I am!"

11. תורת המקרא: הרב שלמה גורן זצ"ל (דף 95)

ההוכחה לכך היא, שכל ימי חייו של משה רבינו היו ישראל מוקפים בשבעה עננים כמו ששנינו במדרש תנחומא (בשלח אות ג), אוכלים לחם אבירים, הוא המן שמלאכי השרת אוכלים אותו, כמו ששנינו במס' יומא (עה, ע"ב) - "לחם אבירים אכל איש" (תהלים עח, כה) - לחם שמלאכי השרת אוכלים אותו, והיו שותים מבארה של מרים, שהוא מעיין המטלטל, כמו ששנינו במס' שבת (לה, ע"א). כל מ' שנה שהיו ישראל במדבר תחת הנהגתו של משה רבינו, היה מעמדם בתוך העננים כמובלעת שמימית על פני כדור הארץ. אבל כשמת אהרון נסתלקו ענני כבוד, כמו שדרשו בתענית (ט, ע"א) את המקרא (במדבר לג, מ) "וישמע הכנעני מלך ערד": "מה שמרעה שמע, שמע שמת אהרון ונסתלקו ענני הכבוד". וכאשר מתה מרים - "נסתלק הבאר שנאמר (במדבר כ, א) 'ותמת שם מרים', וכתוב בתריה (שם פסוק ב) 'ולא היה מים לעדה'". ובזכות משה היה המן, וכשמת משה - "נסתלקו כולן".

12. תורת המקרא: הרב שלמה גורן זצ"ל (93-94)

] ונראה לפרש את הפרשה עפ"י מעמדם של שני שמות הקודש - שם הוי"ה ו"א-ל שד-י". והנה אפשר להוכיח כי השם "א-ל שד-י" הוא שר העולם המנהיג את העולם הטבעי ואחראי על חוקי הטבע של העולם, כ"י

A

+ לעומת זאת שם הוי"ה הוא מעל הטבע, והטבע וחוקיו נבראו בשם הוי"ה ככתוב (תהלים לג, ו) "בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם". מזה יש ללמוד שההליכה בדרך הטבע היא במסגרת השם שד-י שהוא מטטרון, המפעיל את הטבע מבלי להפעיל מערכות על טבעיות. מערכות על טבעיות מופעלות ע"י שם הוי"ה ולא ע"י "א-ל שד-י".

B

13. תורת המקרא: הרב שלמה גורן זצ"ל (דף 96)

ההבדל בין דרך הפעולה של שם הוי"ה לזו של "א-ל שד-י" הוא בזה, שכל משימה ומטרה הנתונה תחת השם הגדול שם הוי"ה, תבצע מיידית, ללא עיכובים, דחיות או שלבים, אלא הכל יתבצע בשלב אחד ומיידית. מה שאין כן משימה הנתונה לשם "א-ל שד-י", מכיון שהיא מופעלת דרך חוקי הטבע היא כפופה] לשלבים, לעיכובים ולדחיות כדרך הטבע הטוחן לאט;

14. תורת המקרא: הרב שלמה גורן זצ"ל (דף 96)

משה רבינו, שהתבקש להיות

המנהיג במשימה זו של הוצאת בני ישראל ממצרים, סבור היה שתבצע המשימה ללא שלבים ועיכובים. על אף ההוראות המוקדמות של הקב"ה למשה בראשית שליחותו - "ואני ידעתי כי לא יתן אתכם מלך מצרים להלך ולא ביד חזקה" (שמות ג, ט), סבור היה משה רבינו שלפחות לא ישתנה מצבם של בני ישראל לרעה תוך כדי ביצוע המשימה, גם אם תשתנה יציאתם של בני ישראל ממצרים. כיון שהתהלך כולו הוא תהליך שמימי הוצאת בני ישראל ממצרים, שוב לא יתמהמה, כפי שמתחייב מהפעלת שם הוי"ה לטובת היציאה. והנה בפועל לא פעלו הדברים כסברתו זו של משה, וכזה היתה אכזבתו של משה גדולה, בראותו שלמרות כל אשר ביקש, שהגאולה של מצרים תהיה על-טבעית וכולה ניסים גלויים, למעשה לא התרחש הדבר מיידית, אלא בשלבים.

15. תורת המקרא: הרב שלמה גורן זצ"ל (דף 96)

זהו שהקב"ה אמר למשה "וארא אל אברהם...

בא-ל שד-י ושמי ה' לא נודעתי להם" (שם ג, ג), כלומר לא פעל עליהם בשם הוי"ה, ובכל זאת גם במסגרת השם "א-ל שד-י" של האבות - "הקמתי את בריתי אתם לתת להם את ארץ כנען" (שם).

16. שמות פרק ו

ח וְהֵבֵאתִי אֶתְכֶם אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁאַתִּי אֶת-יְדֵי לְתַת אֶתְּהָ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלְיַעֲקֹב וְנָתַתִּי אֶתְּהָ לְכֶם מְוָרְשָׁה אֲנִי יְהוָה:

8. I will bring you to the land, concerning which I raised My hand to give to Abraham, to Isaac, and to Jacob, and I will give it to you as a heritage; I am the Lord.' "

17. תורת המקרא: הרב שלמה גורן זצ"ל (דף 96)

כלומר, שכדי לרשת את הארץ חייבים ישראל לרדת מהדרגה השמימית העליונה, ולהיות מוכנים לחסות תחת חסות הטבע שהוא שר העולם. ומכיון שהמטרה היא לתת להם את ארץ כנען שהיא משימה טבעית, חייב כל התהליך של יציאת מצרים להיות איטי ובשלבים, כמו שיהיה בא"י שהיא תכלית יציאת מצרים, כמו שמצינו בתחילת דבריו של הקב"ה למשה "וארד להצילו מיד מצרים ולהעלתו מן הארץ ההיא אל ארץ טובה ורחבה אל ארץ זבת חלב ודבש אל מקום הכנעני והחתי" וגו' (שמות ג, ח), וכן כתוב (דברים ו, ג) "ואותנו הוציא משם למען הביא אתנו לתת לנו את הארץ אשר נשבע לאבותינו". משמע שהמטרה של יציאת מצרים היא בואו של עם ישראל לארצו.